

Sygn. akt II PZ 7/14

POSTANOWIENIE

Dnia 14 kwietnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa E. Z.

przeciwko Spółdzielni Budowlano - Mieszkaniowej S. w W.

o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Spółecznych i Spraw Publicznych w dniu 14 kwietnia 2014 r.,

zażalenia powódki na wyrok Sądu Okręgowego w W.

z dnia 28 listopada 2013 r.

**uchyła zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2013 r. Sąd Rejonowy w W. zasądził od Spółdzielni Budowlano-Mieszkaniowej S. w W. na rzecz E. Z. wyszczególnione w nim kwoty tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, a w pozostałym zakresie powództwo oddalił.

Wyrokiem z dnia 28 listopada 2013 r. Sąd Okręgowy w W. uchylił powyższy wyrok, zniósł postępowanie od dnia 5 kwietnia 2013 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji z uwagi na nieważność postępowania określoną w art. 379 pkt 4 w związku z art. 323 k.p.c.

Sąd odwoławczy ustalił, że w dniu 22 lutego 2013 r., po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, przewodniczący jednoosobowego składu Sądu pierwszej instancji SSR J. G. zamknął rozprawę, odraczając ogłoszenie wyroku do dnia 8 marca 2013 r. Na posiedzeniu jawnym w dniu 8 marca 2013 r. Sąd Rejonowy w składzie SSR M. S. zamkniętą rozprawę otworzył na nowo (z uwagi na chorobę sędziego referenta), zarządzając wyznaczenie terminu rozprawy na dzień 5 kwietnia 2013 r. Z protokołu rozprawy odbytej w dniu 5 kwietnia 2013 r. wynika, że SSR M. S. przeprowadził postępowanie, zamknął rozprawę i poinformował strony, iż ogłoszenie wyroku nastąpi w dniu 19 kwietnia 2013 r. Pod protokołem widnieją nieczytelne parafy sędziego i protokółanta. Na posiedzeniu jawnym w dniu 19 kwietnia 2013 r. został ogłoszony wyrok przez SSR J. G. Pod protokołem z ogłoszenia wyroku widnieją nieczytelne parafy sędziego i protokółanta. Z oryginału wyroku wynika, że został on wydany przez SSR J. G., a więc innego sędziego niż uwidoczniiony w protokole zamknięcia rozprawy w dniu 5 kwietnia 2013 r.

Przy takich ustaleniach Sąd drugiej instancji stwierdził, że wyrokowanie w sprawie nastąpiło z naruszeniem art. 323 k.p.c., który wymaga, aby wyrok został wydany przez ten sam skład sądu, który brał udział w posiedzeniu, na którym udzielono stronom ostatniego głosu przed zamknięciem rozprawy przez przewodniczącego. Sankcją za naruszenie tego przepisu jest nieważność postępowania określona w art. 379 pkt 4 k.p.c., którą sąd odwoławczy jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu niezależnie od tego, czy skarżący podniósł zarzut nieważności. Za niedopuszczalną należy bowiem uznać sytuację, w której utrzymany w mocy pozostałby wyrok wydany z naruszeniem powyższych przepisów. W ocenie Sądu Okręgowego, jedynym dokumentem potwierdzającym przebieg rozprawy - wiążącym także sąd wyższej instancji - jest protokół rozprawy sporządzony według zasad określonych w art. 157 - 158 k.p.c. Sprostowanie protokołu rozprawy może nastąpić jedynie w trybie przewidzianym w art. 160 § 1 k.p.c. na wniosek stron, które mogą żądać sprostowania lub uzupełnienia protokołu, nie później jednak jak na następnym posiedzeniu, a jeśli idzie o protokół rozprawy, po której zamknięciu nastąpiło wydanie wyroku - dopóki akta sprawy znajdują się w sądzie. Skoro zatem protokół nie został sprostowany stanowi dla sądu wyższej instancji wiążącą informację o przebiegu rozprawy. Powodująca nieważność

postępowania wadliwość w składzie Sądu Rejonowego wprost wynika z protokołu rozprawy z dnia 5 kwietnia 2013 r., co uzasadnia zastosowanie art. 386 § 2 k.p.c.

W zażaleniu powódka zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, tj.: 1) art. 323 w związku z art. 379 pkt 4 k.p.c., przez nieprawidłowe przyjęcie, że doszło do naruszenia niniejszego przepisu przez Sąd pierwszej instancji, a w konsekwencji stwierdzenie, że w niniejszej sprawie zachodzi nieważność postępowania, w sytuacji gdy Sąd Rejonowy wydał wyrok zgodnie z zasadą wyrażoną w tym przepisie, tj. wyrok został wydany przez sędziego, przed którym odbyła się rozprawa poprzedzająca bezpośrednio wydanie wyroku; 2) art. 379 pkt 4 k.p.c., przez jego niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji stwierdzenie, że w niniejszym postępowaniu zachodzi nieważność postępowania ze względu na niewłaściwy skład sądu, co skutkowało wyciągnięciem logicznie niepoprawnych wniosków z protokołów rozpraw z dnia 5 kwietnia 2013 r. oraz z dnia 19 kwietnia 2013 r.; 3) art. 386 § 2 k.p.c., przez jego niewłaściwe, błędne zastosowanie i w konsekwencji stwierdzenie nieważności postępowania i uchylenie zaskarżonego wyroku, zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością, tj. od dnia 5 kwietnia 2013 r., i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, podczas gdy w niniejszej sprawie nie zachodzi nieważność postępowania; 4) § 97 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. - Regulamin urzędowaniu sądów powszechnych (Dz.U. Nr 38, poz. 249), przez jego niezastosowanie.

Wskazując na powyższe zarzuty, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie jest zasadne.

Niewątpliwie wydanie wyroku przez sędziego, który nie orzekał na rozprawie poprzedzającej bezpośrednio wydanie wyroku, powoduje nieważność postępowania z tego względu, że skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa (art. 379 pkt 4 w związku z art. 323 k.p.c.). Taka nieważność

postępowania jest brana pod uwagę z urzędu przez sąd drugiej instancji z mocy art. 378 § 1 k.p.c. i zobowiązuje go do zastosowania art. 386 § 2 k.p.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się również, że w razie ogłoszenia wyroku przez sędziego, który nie brał udziału w jego wydaniu, zachodzi nieważność postępowania (por. uchwałę z dnia 22 lutego 2007 r., III CZP 160/06, OSNC 2008 nr 1, poz. 7 oraz wyrok z dnia 21 maja 2009 r., V CSK 418/08, LEX nr 619672). Nadto zaprezentowany został pogląd, że podanie w sentencji wyroku nazwiska sędziego, który w rozpoznawaniu sprawy nie uczestniczył, nie może być uznane za oczywistą omyłkę lub niedokładność, uzasadniająca sprostowanie wyroku w trybie art. 350 k.p.c. (por. wyrok z dnia 29 października 1997 r., II UKN 313/97, OSNAPIUS 1998 nr 15, poz. 466). Wyrażono jednak także pogląd odmienny, że omyłkowe wymienienie w wyroku nazwisk sędziów może być sprostowane w trybie art. 350 § 1 k.p.c. przez zastąpienie ich nazwiskami sędziów, przed którymi odbyła się rozprawa poprzedzająca bezpośrednio wydanie wyroku oraz którzy w rzeczywistości wydali i podpisali wyrok. Jeśli zatem okaże się, że skład sądu pierwszej instancji, który wydał wyrok był prawidłowy, tzn. był to skład sądu, przed którym odbyła się ostatnia rozprawa, a jedynie wystąpiła oczywista omyłka pisarska, która została sprostowana, nie zachodzi nieważność postępowania określona w art. 379 pkt 4 w związku z art. 323 k.p.c. (por. wyrok z dnia 4 kwietnia 2000 r., I PKN 476/99, OSNAPIUS 2001 nr 16, poz. 515). Pomijając już, że poglądy te zostały wyrażone na tle określonych stanów faktycznych, to rozstrzygnięcie zaprezentowanej rozbieżności nie jest konieczne, gdyż w niniejszej sprawie chodzi o inną sytuację, a mianowicie wymienienie w protokole rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku sędziego innego niż sędzia, który wydał i podpisał wyrok oraz go ogłosił. Istotna jest zatem kwestia możliwości ewentualnego sprostowania komparycji takiego protokołu w wypadku, gdy doszło do omyłkowego wpisania w nim nazwiska innego sędziego niż sędzia, przed którym rozprawa ta faktycznie się odbyła i który następnie wyrok wydał, podpisał i ogłosił.

Sąd drugiej instancji możliwość taką wykluczył, stając na stanowisku, że sprostowanie protokołu może nastąpić wyłącznie w trybie określonym w art. 160 k.p.c. Tymczasem w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że skoro z przebiegu posiedzenia jawnego protokolant, pod kierunkiem przewodniczącego,

sporządza protokół (art. 157 § 1 zdanie pierwsze i § 1¹ k.p.c.), który podpisują przewodniczący i protokolant (art. 158 § 3 zdanie drugie k.p.c.), zaś przewodniczący odpowiada za porządek posiedzenia (art. 155 § 1 k.p.c.), w tym także za prawidłowość protokołu, to jest uprawniony do jego sprostowania w przypadku stwierdzenia błędu w jego sporządzeniu już po podpisaniu. Z przyznania stronom w art. 160 § 1 k.p.c. uprawnienia do żądania sprostowania lub uzupełnienia protokołu rozprawy nie wynika wniosek o niedopuszczalności jego sprostowania z urzędu. Pomimo zmiany stanu prawnego zachowuje aktualność stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w orzeczeniu z dnia 7 maja 1946 r., I C 137/46 (OSNC 1948 nr 1, poz. 3), od którego w późniejszym orzecznictwie nie odstąpiono, że przewodniczący, pod kierunkiem którego protokolant spisuje protokół, jest uprawniony do jego uzupełnienia (por. wyrok z dnia 23 października 2013 r., IV CSK 19/13, LEX nr 1388599).

Z art. 323 k.p.c. jednoznacznie wynika, że wyrok może być wydany tylko przez tych sędziów, przed którymi odbyła się rozprawa poprzedzająca bezpośrednio wydanie wyroku, zaś z 379 pkt 4 k.p.c. - że o nieważności postępowania decyduje wyłącznie sprzeczność składu sądu orzekającego z przepisami prawa. Chodzi tu więc o wypadek faktycznego wystąpienia tej przesłanki. Jeżeli zatem, na co słusznie zwraca uwagę skarżąca, już tylko porównanie podpisu złożonego przez sędziego M. S. (pierwsza litera imienia i nazwisko) pod protokołem z posiedzenia jawnego z dnia 8 marca 2013 r. z podpisami złożonymi przez sędziego J. G. (nieczytelne parafy) pod protokołami z wcześniej odbytych rozpraw, protokołem z ogłoszenia wyroku, sentencją wyroku i jego uzasadnieniem wskazuje, że podpisy tych sędziów znacząco się różnią, a te ostatnie odpowiadają podpisowi złożonemu przez przewodniczącego składu orzekającego pod protokołem rozprawy z dnia 5 kwietnia 2013 r., bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku, rzeczą Sądu odwoławczego było wyjaśnienie tej kwestii i zastosowanie § 97 ust. 2 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych poprzez zwrócenie akt sprawy Sądowi pierwszej instancji celem ewentualnego usunięcia popełnionej w tym zakresie usterki (nieściśłości) polegającej na niezgodności między składem sądu wymienionym w komparycji protokołu a złożonym pod nim podpisem przewodniczącego tego składu.

Z powyższych względów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 i odpowiednio stosowanego art. 108 § 2 k.p.c.